

3. Potraty podle věku a analytické indikátory

Rozložení potratů podle věku je výrazně ovlivněno věkovou strukturou žen a počty těhotenství podle věku. V roce 2003 se nejvíce potratů odehrávalo ve věkové skupině 25–29 let (12 293, 29,1 % ze všech potratů), avšak od roku 2006 bývá nejvíce potratů ve věkové kategorii 30–34 let – v roce 2014 šlo o 9 258 potratů (25,1 % z celku). Ve sledovaném období let 2003 až 2014 se větší část potratů přesouvala do starších věkových kategorií. Potraty žen ve věku 35 let a více tvořily v roce 2003 ještě 21,8 % z celkového počtu potratů, o jedenáct let později to bylo již 33,3 %.

V případě indukovaných potratů se věková kategorie 30–34 let stala nejčastější z pohledu realizace UPT už v roce 2005, avšak od roku 2013 se ještě více indukovaných potratů uskutečnilo ve věkové skupině 35–39 let. I u tohoto druhu potratu došlo k posunu jeho provedení do pozdějšího věku, byť méně výrazně než v případě všech potratů. Zatímco v roce 2003 tvořily indukované potraty žen ve věku 35 let a více 23,5 % všech UPT, v roce 2014 šlo o 33,3 %. U indukovaných potratů byly častěji než u celkového počtu zastoupeny ženy v mladším věku do 24 let – v roce 2014 se jednalo o 24,5 % u UPT, oproti tomu o 20,0 % u úhrnu potratů.

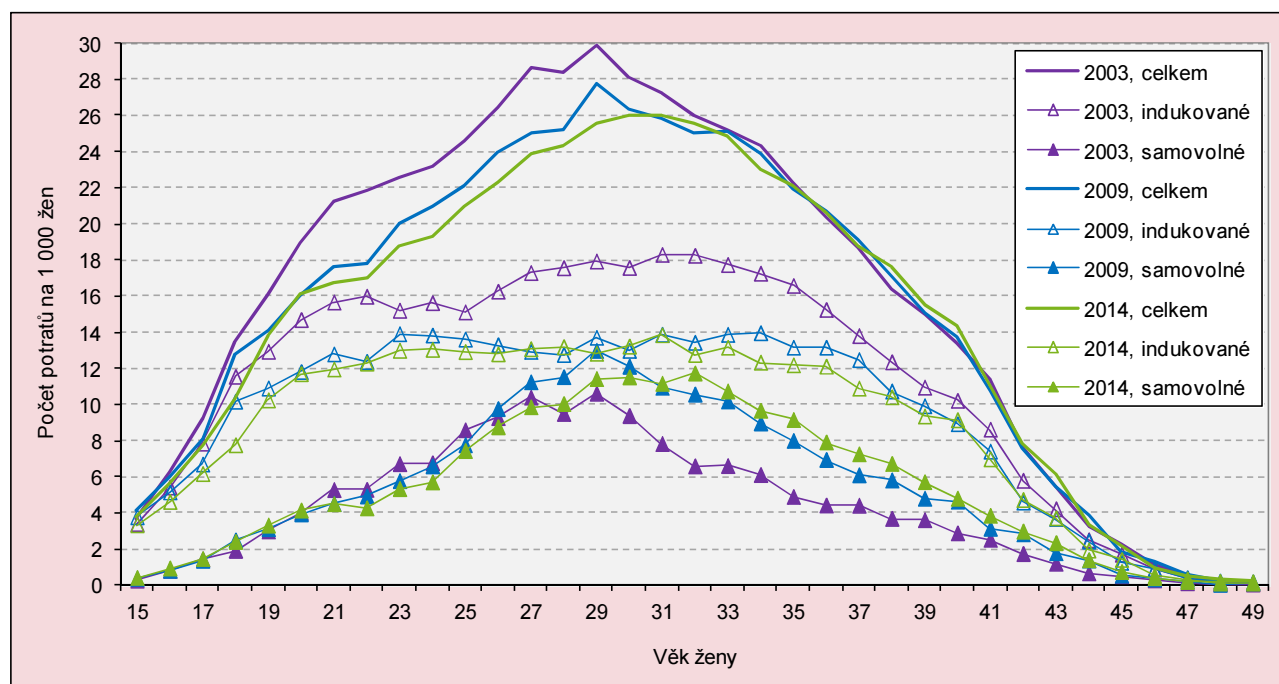
Tab. 3 Potraty podle druhu potratu a věkové skupiny ženy v letech 2003, 2009 a 2014

Rok	Počet potratů žen ve věku									
	celkem	-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50+
2003	42 304	46	3 141	8 011	12 293	9 598	6 292	2 617	299	7
2009	40 528	51	2 756	6 317	9 276	11 459	7 560	2 820	275	14
2014	36 956	37	1 900	5 470	7 997	9 258	8 497	3 512	276	9
	indukované potraty									
2003	29 298	43	2 640	5 712	7 498	6 509	4 675	1 993	223	5
2009	24 636	45	2 237	4 413	4 937	6 198	4 770	1 837	192	7
2014	21 893	34	1 472	3 852	4 424	4 825	4 937	2 184	162	3
	samovolné potraty									
2003	11 660	3	481	2 103	4 306	2 695	1 427	572	72	1
2009	14 629	5	507	1 759	3 996	4 785	2 555	936	79	7
2014	13 857	3	401	1 493	3 251	4 042	3 297	1 255	109	6

Samovolné potraty byly naopak v mladších věkových skupinách žen zastoupeny méně často. Například v roce 2014 se ve věku do 25 let uskutečnilo 13,7 % samovolných potratů, přičemž ještě v roce 2003 se jednalo o 22,2 %. Důvod spočívá zejména v odkládání těhotenství do pozdějšího věku, takže výchozí počet těhotenství, které může být ukončeno samovolným potratem, je nižší. Nejčastější věkovou skupinou, kde docházelo k samovolnému potratu, byla do roku 2006 kategorie žen ve věku 25–29 let, od roku 2007 do konce sledovaného období šlo o ženy v rozmezí 30–34 let. U samovolných potratů došlo také k nejdynamičtějšímu posunu zastoupení potratů u žen ve věku 35 let a více. V roce 2003 reprezentovaly 17,8 % případů, v posledním sledovaném roce již 33,7 %.

Rozpoznání posunu intenzity potratovosti lze sledovat z křivek měr potratovosti podle věku. Zatímco v případě indukované potratovosti není patrný posun rozložení měr potratovosti za roky 2003, 2009 a 2014 do vyššího/nížšího věku, ale pouze pokles intenzity mezi rokem 2003 na jedné straně a roky 2009 a 2014 na straně druhé, tak v případě samovolné potratovosti je patrný nárůst měr potratovosti zhruba od věku 30 let. V letech 2003 a 2009 byla nejvyšší intenzita samovolné potratovosti zaznamenána ve věku 29 let, v posledním sledovaném roce to bylo již 32 let. Celkové míry potratovosti jsou váženým průměrem dílčích měr potratovosti podle druhu potratu, takže se v nich více odráží vývoj měr indukované potratovosti. Nejvýznamnější pokles měr potratovosti mezi roky 2003 a 2014 bylo možné pozorovat u žen ve věku 16 až 29 let (v každém věku o více než 10 %), menší potom v případě žen mezi 30 až 35 roky (méně než 10 %) a v případě starších žen lze sledovat spíše nárůst měr celkové potratovosti díky vyšším mírám samovolné potratovosti.

Graf 3 Míry potratovosti na podle věku ženy a druhu potratu v letech 2003, 2009 a 2014

Ukazatel úhrnné potratovosti udává, jaký průměrný počet potratů by jedna žena během svého reprodukčního období absolvovala, pokud by byla zachována intenzita potratovosti daného roku. Obdobně je možné tento ukazatel vypočítat pouze za indukované nebo samovolné potraty. Mezi roky 2003 a 2014 se celková úhrnná potratovost snížila z 0,56 na 0,51 potratu, přičemž ale nedocházelo k poklesu každoročně. Opět zde měl vliv vyšší počet těhotenství (a jejich posun do staršího věku), zejména okolo roku 2008, a to obzvláště pro samovolnou potratovost. Úhrnná indukovaná potratovost poklesla ve stejném období z 0,39 na 0,31 indukovaného potratu na jednu ženu a výrazně tak ovlivnila pokles celkové úhrnné potratovosti. Naopak u samovolné potratovosti lze sledovat nárůst z 0,15 na 0,19 samovolného potratu mezi roky 2003 a 2014, přičemž nárůst intenzity byl zaznamenán v období 2003 až 2009, poté následovala stagnace. Hodnoty úhrnné samovolné potratovosti jsou tedy téměř totožné v letech 2009 a 2014, ačkoliv došlo k poklesu absolutního počtu samovolných potratů z 14 629 na 13 857. Tento pokles se ovšem v hodnotách intenzitního ukazatele neprojevil, protože se snížil počet žen v reprodukčním věku.

Tab. 4 Analytické indikátory potratovosti v letech 2003–2014

Rok	Úhrnná potratovost			Průměrný věk ženy při potratu		
	celkem	indukovaná	samovolná	celkem	indukovaném	samovolném
2003	0,56	0,39	0,15	29,7	29,7	29,7
2004	0,55	0,37	0,16	29,8	29,8	29,9
2005	0,53	0,35	0,16	29,8	29,6	30,0
2006	0,53	0,34	0,17	30,0	29,7	30,4
2007	0,54	0,34	0,18	29,9	29,6	30,4
2008	0,54	0,34	0,18	29,9	29,5	30,6
2009	0,53	0,33	0,19	30,1	29,7	30,7
2010	0,51	0,32	0,18	30,2	29,7	31,0
2011	0,52	0,32	0,18	30,1	29,7	30,9
2012	0,51	0,31	0,18	30,2	29,7	31,0
2013	0,52	0,32	0,18	30,1	29,5	31,1
2014	0,51	0,31	0,19	30,3	29,7	31,2

Hodnoty průměrného věku ženy při indukovaném potratu se ve sledovaném období příliš neproměnily, když se pohybovaly v rozmezí 29,5–29,8 let a zároveň byly na začátku a na konci období totožné (29,7 let). Celkový průměrný věk při potratu rostl s výjimkou roku 2011 každoročně a z hodnoty 29,7 let v roce 2003

vzrostl na 32,1 v roce 2014. Nárůst celkového průměrného věku při potratu tak byl odrazem posunu průměrného věku ženy při samovolném potratu. Za tímto vývojem lze dohledat vliv nárůstu průměrného věku matky, respektive ženy při těhotenství.

Index indukované potratovosti vztahuje počty umělých přerušení těhotenství k počtu narozených dětí. Udává, kolik UPT připadá na 100 narozených dětí. Hodnoty potratovosti tak nejsou ovlivněny rozdílným počtem těhotenství v jednotlivých letech. Index indukované potratovosti klesl z 31,2 v roce 2003 na 19,9 v roce 2014, klesající trend byl přerušen pouze v letech 2011 a 2013. V téměř všech pětiletých věkových skupinách došlo mezi roky 2003 a 2014 k výraznému poklesu indexu indukované potratovosti. Jedinou výjimkou byla skupina žen ve věku 20–24 let, kde hodnota ukazatele kolísala v rozmezí 27,7–31,3. Výraznější poklesy (60 % a více) byly zaznamenány u žen ve všech pětiletých věkových kategoriích nad 30 let, zatímco ženy mladší 20 let a ve skupině 25 až 29letých měly hodnoty indexu v roce 2014 o zhruba 24 % nižší než na začátku sledovaného období. Česká republika se tak více blíží situaci běžné v západní a severní Evropě, kde jsou indukované potraty častější v mladší populaci žen bez dětí než u alespoň jednou vdaných žen s již naplněnými reprodukčními ambicemi.

Nejnižší úroveň indexu indukované potratovosti (okolo 13 indukovaných potratů na 100 narozených) vykazovaly ženy ve věkových skupinách nejčastější reprodukce (25–29 a 30–34 let). Naopak u nejmladších a nejstarších kategorií byly hodnoty nejvyšší, konkrétně 55 u dívek mladších 20 let a 117 u žen ve věku 45 let a více v roce 2014. Umělé přerušení těhotenství má u těchto skupin obyvatelstva de facto roli „ex-post ochrany“ vůči nechtěnému narození dítěte z pohledu ženy v nevhodném věku, ať již nízkém či naopak vysokém věku, které představuje zdravotní rizika, nebo při již naplněných představách týkajících se počtu dětí.

Tab. 5 Index indukované potratovosti podle věkové skupiny ženy v letech 2003–2014

Rok	Počet umělých přerušení těhotenství na 100 narozených dětí u žen ve věku							
	celkem	-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45+
2003	31,2	72,1	28,6	17,8	31,0	77,4	200,1	530,2
2004	28,2	66,5	29,1	15,7	25,7	65,3	176,2	530,0
2005	25,8	69,7	29,2	14,3	21,8	55,8	155,1	385,4
2006	23,9	66,1	29,1	13,5	18,4	48,4	137,5	315,8
2007	22,1	67,3	28,8	12,9	16,1	39,9	115,1	272,3
2008	21,5	68,1	29,3	12,9	14,8	36,0	99,9	288,5
2009	20,8	63,0	27,6	12,9	14,0	33,0	95,8	255,1
2010	20,4	60,6	27,7	13,1	13,3	31,2	89,8	219,3
2011	22,1	63,0	31,3	14,4	14,2	31,5	89,6	179,2
2012	21,1	56,3	30,4	14,2	13,5	29,2	79,4	172,7
2013	21,2	61,1	30,6	14,6	13,2	28,0	71,8	146,0
2014	19,9	54,7	28,7	13,5	12,5	25,3	74,0	117,0

Podíl těhotenství končících potratem byl také nejvyšší v nejmladších a nejstarších věkových kategoriích. V roce 2004 více než v polovině případů skončilo těhotenství potratem u žen v nejmladších věkových kategoriích a u žen starších 40 let. Výrazně se ve sledovaném období snížil podíl těhotenství končících potratem u žen ve věku 27 let a více, u žen ve věku okolo 35 let dokonce téměř o polovinu. Za tímto vývojem stojí zejména pokles zastoupení těhotenství končících UPT v těchto věkových skupinách. Nejnižší hodnoty tohoto ukazatele v roce 2014 byly zaznamenány ve věku okolo 30 let, a to jak v případě všech potratů (zhruba 17 %), tak i pouze u indukovaných potratů (okolo 9 %).

V případě samovolných potratů se podíl takto ukončených těhotenství pohyboval v roce 2014 mezi 7,3–9,3 % až do věku 34 let. Následně s věkem výrazně rostl až k hodnotám okolo 30 % a více ke konci reprodukčního období.

Graf 4 Podíl těhotenství končících potratem podle věku ženy (v %), 2003 a 2014

